

VI.

For hundrede Aar siden.

Ved Sognepræst *John M. Møller.*

Om 100 Aar vil Slaugs Herred sagtens være rigt paa Skove; blot i det ene af de 4 Sogne, som udgjøre dette Herred, i Vorbasse Sogn, er der nu store Plantager, hvor Naaletræerne gro godt; ogsaa Præsten derovre har sin Plantage. Men for 100 Aar siden var Herredet rigt paa Heder; ogsaa i Vorbasse og Grene Sogne, som da udgjorde et af dets to Pastorater, groede Lyngen frodig paa store Strækninger; og det var ikke meget eftertragtet at blive Præst i dette store Hedepastorat, som ligger langt fra Kjøbstad, og hvor Indtægterne vare smaa; de Breve, som meddeles nedenfor, give formentlig ganske interessante Oplysninger i saa Henseende. Ejendommeligt er det for os, som leve i Slutningen af det 19de Aarhundrede, at se, at Præsten Mohr, som blev kaldet fra Vorbasse til Rejsby $\frac{3}{10}$ 1794, endnu henved 6 Uger efter ikke havde faaet officiel Meddelelse om sin Forflyttelse, og at Hr. Busch blev kaldet til Vorbasse — det skete samme Dag! — endda han ikke havde søgt dette Embede, som han saa slap fri for ved at bytte med Hr. Müller paa Bogø. At bemeldte Hr. Müller, som kom til at lægge sine Ben i Vorbasse, fik 1000 Rdl. i Bytte af Hr. Busch, som det er blevet fortalt, anser jeg ikke for absolut sikkert; Biskop Blochs Erklæring, som nedenfor meddeles, synes da at

tale for, at Hr. Müller kunde have god Grund til at flytte fra Bogø til Vorbasse uden at faa en saadan Erstatning. Saa meget er i alt Fald sikkert, at han, som var meget fattig paa Bogø, døde i stor Fattigdom i Vorbasse.

1.

Underdanigst Pro Memoria!

Rygtet haver i lang Tid bragt den Tidende her til Egnen, at jeg skulde være kaldet til Reisby. Ifølge dette Rygte har jeg ladet forhøre paa de nærmest grændsende Posthuse om Bekræftelse paa samme, men forgieves. Nu har jeg til dato antaget Rygtet for uefterretteligt, indtil jeg i Dag erholdt Skrivelse fra en Capellan i Stubbekiebing, som melder sig kaldet til Waarbasse, og beder sig underrettet af mig om dette Kalds Beskaffenhed, denne Mand har ifølge sin Skrivelse allerede været kaldet til Waarbasse i en Tid af 6 Uger. Formentlig maa denne Forfløtning efter saa lang en Hænstand været bekendtgiort Deres Hoyærværdighed fra Cancelliet. Jeg fordrister mig derfor underdanigst at anholde hos Deres Hoyærværdighed et gunstigst Svar til Bekræftelse paa denne underlige Tildragelse, som er saa skiult for mig. Forladende mig paa Deres Hoyærværdigheds Ædelmodighed, der med Mildhed optager denne min dristige Forlangende, tilbeder jeg mig fremdeles Deres Hoyærværdigheds høje Gunst og Naade, hvortil jeg bestandig vil søge at giøre mig værdig.

Waarbasse Prstgrd. d. 12te November 1794.

Underdanigste Tienere

P. F. Mohr.

Til S: T: Hr. Biskop Middelboe.

2.

Underdanig Pro Memoria¹⁾

Deres Hoyærværdighed ville gunstigst tilgive, at jeg ey for lang Tiid siden har tilmeldet Dem min Udnævnelse til

¹⁾ Til Biskop Middelboe i Ribe.

Sognepræst for Waarbasse og Grene Meenigheder. Aarsagen hertil er denne, at jeg troede at have Grund til at være misfornøjet med min Forfløttelse til et Sted, jeg ey havde ansøgt og hvilket Rygtet tillagde mange Ubehageligheder. Vel udrettede jeg intet ved de Forestillinger jeg gjorde imod denne ubegierde Godhed, men imidlertid blev en Forening sluttet imellem Hr. Wulf Christopher Müller, Sognepræst paa Bogøe, og mig, efter hvilken han, som formedelst en uoverlagt Forpagtnings Contract ey kunde bestaae paa Bogøe, søgte at forfløttes til Waarbasse, imod at jeg blev hans Successor paa Bogøe. Denne vor fælleds Ansøgning er bevilget d. 12 Decemb: og altsaa bliver ovenmeldte Hr. Müller for Eftertiiden den virkelige Sognepræst for Waarbasse og Grene. Da Vacancen i Waarbasse efter Deres Hoyærværdigheds gunstige Skrivelse synes at have taget sin Begyndelse den 15 Nov:, hvilket et Brev, jeg har bekommet fra Hr. Peder Frederik Mohr, ligeledes synes at tilkiendegive, formoder jeg, at Hr. Müller vil indfinde sig i Waarbasse for at imodtage Kaldet inden den første Vacances Udløb den 15 Febr. næstkommende.

Jeg anbefaler mig i Deres Hoyærværdigheds gunstige Bevaagenhed og forbliver Deres

Hoyædle Hoyærværdigheds

underdanige Tiener

Henric Christopher Busch.

Hobroe den 17 Dec: 1794.

3.

Uunderdaningst. P: M:¹⁾!

Jeg fortiente Deres Hoyædle Hoyærværdigheds følsomme Fortørnelse, naar enten Liigegyldighed eller Skiødesløshed var Aarsag til, at jeg ikke før har indfundet mig i det mindste paa denne nu af Nødvendighed brugende Maade: men Rygtet om Deres H: H: Ædelmodighed giver mig det Haab, at jeg ikke behøver at frygte, da jeg kan anføre antagelige Aarsager. Min Formand, Hr. Busch, der var kaldet til Waarbasse, reyste efter Forening om Mageskifte til Kiøbenhavn for at faae

¹⁾ Til Biskop Middelboe.

Foreeningen udvirket, med synlig Forsæt at komme hertil, saa snart den blev bevilget; men da Bevilgningen skulde hviile efter forud indhentet Biskoppelig Erklæring, som vilde medtage nogen Tiid, begiver hand som nygift sig imidlertid til Hobroe til sin Kone for der at oppebie Udfaldet. Imidlertid begynder denne ualmindelige Vinter, og hand med Undskyldning sender mig Hr. Mohrs Brev til sig (den 12 Nov: a: p:, hvoraf skulde sluttes, at Vacancen i Waarbasse ikke toeg Begyndelse før sidst i Novb.) tillige bedende, at jeg vilde blive her til hands Ankomst, som skulde skee, naar Vinterens Strengthed nogenledes hørte op. — Jeg, som ikke ventede en saa vedvarende Strengthed af Vinter, troede, at jeg kunde føye ham uden at fornærme nogen og var derfor roelig, i Tanke at kunde indfinde mig inden den anbefalede Tiid. — Imod Slutningen deraf faaer jeg Brev fra Hr. Busch, dat: Wiborg, hvori hand melder mig, at, endskiøndt hand var reysefærdig, kunde hand dog ikke komme, før Veyrliget blev mildere, bad mig derfor at tilskrive Hr Proust Holm med Anmodning om, at hand ifølge Rescr: af 6 Febr: 1789 vilde see Embedet i Waarbasse og Annex besørget til min muelige Ankomst, hvilket jeg og gjorde. Ved Svar fra bemeldte Hr. Proust Holm af 19de Febr: sidst (som formedelst Iisens drivende imellem Stubbekjøbing og denne Øe ikke indløeb før d. 9de hujus) erfarer jeg vel, at Naboerne til Waarbasse have lang Vey til Embedets Besørgelse der, og derfor have undslaaet sig derfor; men da det, som er skeet, kand ikke omgiøres, og det bliver formedelst Drive Iis i Beltet farligere end før at komme over, førend Mildning i Luften skeer, saa skal jeg underdanigst bede, at Deres H: H: vilde gunstigst ved Hr. Proust Holm formaae De Hrr. Naboer i Herredet til imidlertid at besørge mine Vices i Waarbasse og Annex, som jeg vist meget nødig anmodede om og ikke skal forsømme det første muelig Selv at kunde iagttage. Deres H: H: tage til den ende gunstigst i Betragtning, at jeg er i Beleyrings Stand paa en Øe, hvoromkring Drive Iis flakker fra Østen til Vesten og vice versa, og Øeboerne, skjønt største Deelen Søefolk, ikke ere vante til at driste sig imellem Aabningerne, hvilket er Aarsag til, at dette maaskee ikke med første Post

kand vorde afsendt; ligeledes at ingen Præst her i Herredet kand af anførte Aarsag i denne Tid komme at forrette nogen Tieneste her, hvor desuden er en ustuderet Degn. Min Formands Breve skal jeg i Tiden kunde foreviise og tilliige godtgjøre Nødvendigheden af at tale med ham her først for at spare en siden unødvendig bekostelig Reyse. Jeg vil tilbede mig Deres H: H: gunstige Bevaagenhed — ligesom jeg stødse skal bestræbe mig for at viise, at jeg er

Deres Høyædle Høyærværdigheds
underdanigste Tiener

W. C. Müller.

Bogøe ved Stubbekjøbing paa Falster den 16de Martz 1795.

4.

Under 24. Marts 1795 tilskrev Biskop Middelboe Hr. W. C. Müller saaledes:

Næst at tilbede Deres Velærværdighed den guddommelige Velsignelse og Naade til Deres nye Embede, finder jeg de af Dem i Deres Skrivelse til mig af 16de hujus anbragte Udeblivelses-Grunde ganske antagelige, da jeg indseer Umuligheden for Dem. Under slige Omstændigheder er det tungt, ja næsten ugjærligt for Herredspræsterne tilstrækkelig at besørge Vacancen. Herredsprovsten skal og strax blive tilskrevet. — — — Til den Ende ønskede jeg, at Deres Velærv. vilde indfinde sig saa hastig, som nogenlunde Veyrligt og Omstændigheder tillade det. For at skaane Dem den lange og besværlige Reyse hertil, vilde De ufortøvet sende Deres Kaldsbrev. — — Jeg skal strax udstede Deres Collatz og sende den med Bestallingeu til Provsten, som paa mine Vegne kan aflægge Dem Eden, og levere alt til ham strax at indsættes. I det øvrige skal det være mig en sand Fornøjelse ved bekvemmere Leylighed at lære at kiende Deres Velærværdighed personlig.

5.

Herpaa svarede Præsten Müller, som følger:

Underdanigst P: M:!

Deres Høyædle Høyærværdigheds Gunstige Besvarelse af 24 hujus har meget forhøyet min Glæde over den Bekræftelse

mig derved er givet paa Sandheden af det Almindelige Rygte om Deres H: H:s Ædle Tænke- og deraf flydende Handle-Maade.

I Følge Ordre sender jeg mit Kalds-Brev, endskiøndt det er mig noget bekostelig og heel farlig for dem, som jeg har formaaet til at frembringe det til næst muelige Post-Huus; og Befalingen om at indfinde mig jo før jo hellere skal hørsommelig efterkommes; men jeg frygter for, at jeg ikke kand tænke paa at begynde Reysen i de første 14 Dage. Tillad mig og at forsikre, at jeg hiertelig længes efter mit Bestemmelses-Sted og intet ønskede hellere, end fra Begyndelsen af at kunde have været der, da Uvirksomhed aldrig har været min Lyst. Med Pligtskyldig Agtelse har jeg den Ære at tegne mig, den jeg er,

Deres Hoyædle Hoyærværdigheds
underdanigste tiener

Bogøe den 31 Martz 1795.

W. C. Müller¹⁾.

6.

Paa Ansøgning fra Hr. Müller og Hr. Busch, dat. Bogø og Stubbekjøbing 15 Novbr. 1794, afgav Fyns Biskop T. Bloch 30 Novbr. s. A. — i Følge Copibog, som findes i Provinsarchivet i Odense — følgende Erklæring:

Vel lyder det ældgamle Ordsprog, at „Bytning gaaer ud paa Bedrag“. Ikke destomindre, naar alle her sammenstødende Omstændigheder maa komme under Betragtning, vil uden al Tvivl benævnte Regel finde sin Undtagelse, ved nærværende, efter allerunderd. — vedhæftet — tilbagegaaende Supplique fra Sognepræsten til Øen Bog under Falster Hrr. W. C. Müller og Sognepræsten til Worbasse og Greene Hrr. H. C. Busch, allerunderd. attraaende Ombytning og Mageskifte af fornævnte Bog-Øe Kald imod fornævnte Worbasse og Greene Kald, saa at Supplicanterne, naar de maatte nyde allermildest Bønhørelse, og Hrr. Müller vorde allern. forflyttet fra Øen Bog til Worbasse og Greene, Hrr. Busch derimod fra Worbasse og Greene til

¹⁾ Alle de foran meddelte Breve findes i Ribe Bispearchiv (i Viborg Provinsarchiv).

Øen Bog, vilde ved denne Omflytning Begge blive velfarne. Benævnte Tvende Sognekald ere mig begge nøye og vel bekendte. Som Biskop i Ribe har jeg fiire gange, nemlig i Aarene 1776, 79, 82 og 85, visiteret i Worbasse og Greene Meenigheder, og som Biskop i Odense har jeg tree gange, nemlig i Aarene 1786, 89 og 92, visiteret paa Øen Bog. Paa Indkomsterne af begge disse Sognekald vil der tilvisse ikke være mindste eller en saare ubetydelig Forskiel: Bog Øe Kalds Indkomster beløbe efter allerunderd. Angivelse til 250 Rdl: og omendskiønt ieg nu efter saa lang Tids Forløb ikke saa nøye husker det bestemte Beløb af Worbasse Kalds allerunderd. angivne Indkomst, veed jeg dog med fuld Vished, at Samme ingenlunde er høyere.

Endskiønt der altsaa ved dette allerunderd. attraaede Mageskifte vil for Supplicanterne hverken vindes eller tabes i Henseende til Kaldenes Indkomst, har dog hver Supplicant for sig, efter mit allerunderd. Skiøn, ikke ubetydelige Grunde for sit allerunderd. Flytte-Ønske. Supplicanten Hr. Müller har i endeel Aar tjent som Sognepræst for de tvende Øer Aggers og Omm under Siellands Stift, og nu derefter paa 6te Aar paa Øen Bog under Falster; er og, især da han desuden ingen Søemand er, hierteligen keed af dette langvarige Øeboe-Levnet, og længselfuld efter at vorde allernaad. forflyttet til et Kald paa det faste Land; hvilket er hans eene Grund til det allerunderdanigste Ønske at torde bytte Bog-Øe Kald bort mod Worbasse Kald; hans anden, endnu stærkere, Grund er en for ham ikke alleeneste ufordeelagtig men endog betydeligen fornærmende Accord med hans Sognemænd paa Øen, paa hans Embedstid; i hvilken Accord han ved sin Ankomst til Øen overiilende indlod sig, og altsaa paa ingen anden Maade end ved Bortflyttelse kan udreedes af denne Hilde.

Supplicanten Hr. Busch har derimod (skiønt han intet vinder i Indkomst) for sit allerunderd. Ønske denne vigtige Grund, at Flytningen for ham fra Stubbekiebing |: hvor han hidtil har været residerende Capellan :| over til Øen Bog er ikkun i en Baad en halv Miil til Søes, da derimod Flytningen for ham til Worbasse vilde blive en Sæe Reyse af mange

Miile til Weile Fiord og derpaa nogle Miile til Lands fra Weile til Worbasse; hvilken Omstændighed for ham, som en saare fattig Mand, er af største Vægt.

Ved Byttet vilde hverken benævnte Meenigheder ey heller begge Stifterne tabe det allermindste, efterdi begge Supplicanter ere gode, værdige Præstemænd, hvilket allerunderdanigste Vidnesbyrd ieg er dem begge Pligtig. D: Kgl: Mj^{sts} høye Rettigheder bleve og ved det allerunderd. attraaede Mageskifte hellige; efterdi D: Mjst har Selv allernaad. Jus Vocandi til benævnte Kald.

Da altsaa, mig vitterligen, ikke det allermindste findes til Hinder imod det allerunderd. attraaende Mageskifte; da paa den anden Side begge Supplicanternes timelige Velfærd formeentligen derved befordres: saa vil den heele Sag eene og alleene beroe paa D: Kgl: Mj^{sts} allermildeste Bønhørelse, hvortil Supplicanternes allerunderdanigst vedhæftet tilbagegaaende Memorial i dybeste Underdanighed indstilles.

T. Bloch.